

Noget, som ikke nu i Forbigaaende kan afgjøres.

Cultusministeren: Ja visstlig vilde det være tungt, hvis den opvoksende Ungdom i Almindelighed i Danmark ikke skulde faae en anden Religionsunderviisning for Fremtiden end den, der er antydet i denne Paragraph, men vist er det ogsaa at gjøre dette Lovudkast Uret, naar man enten tillægger det den Hensigt, at det skulde skee, eller tillægger det den rimelige Virkning, at det vil blive Tilfældet. Her er Tale om den Religionsunderviisning, der skal gives de — som jeg haaber og troer, at Alle troe — faa Individider, som hverken Kirken eller samtlige anerkjendte Kirker, eller ikke engang Folkemeningen og Banen har kunnet holde sammen, men som vendende sig bort baade fra Kirken og fra nedarvede Sædvaner vandre en færegen Vej. Den Ungdom, der hører til saadanne Forældre, vil være et ganske overordentlig ringe Antal, og for denne Ungdom kan der dog ikke anvises nogen anden Vej, og den er ikke anvist af den ærede Taler; thi den ærede Taler er bleven staaende ved at betegne den som sær vanskelig og som trængende til moden Overveielse. Men hvorledes kan det dog saaledes uden videre paastaaes, at fordi Loven har maattet sammensætte det Resultat, hvortil man er kommen, i faa Ord, og fordi dette Resultat desto værre maa tage sig noget fattigt ud, hvorledes kan det derfor paastaaes, at man ikke er kommen til dette Resultat gennem en maaskee meget lang og meget møjsommeligt Overveielse? Jeg troer, at der er medgaaet nogen mere Overveielse, forat overbevise sig om, at man ikke consequent kunde gennemføre mere end det, der behøvedes til at sige: „Ja, da skulle Alle gaae i en eller anden af de offentlige Skoler og der modtage Religionsunderviisning og confirmeres; forresten have de virkelig Lov til at høre til hvilken Troesbekjendelse de ville.“ Men dette Sidste troer jeg paa ingen Maade gaar an eller stemmer med Grundloven. Naar der er sagt, at det dog ikke gif an at sæde Folk til Ed og til Udøvelse af Rettigheder, der forudsatte Religion, naar de ingen Religion havde, faa ere vi igjen ved det samme Punkt. Man siger, at de Folk ingen Religion have, der ikke have

den Religion, som læres i et af de anerkjendte Troessamfund; thi naar man ikke siger dette, saa bliver der intet Andet tilbage end et saadant almindeligt religiøst og sædeligt Grundlag, som kan prøves, uden at lægge enten Folkefirkens eller nogen anden bekyndt Kirkes Dogmer til Grund; der bliver intet Andet tilbage end det almindelige Centrale, hvori man kan sige, at alle Religioner møde hinanden. Og vil man sige, at man med denne Maalestok ikke kan erkjende, at der er en religiøs Udvikling hos Folk, saa kommer man til at sige, at for at Folk skal kunne erkjendes at have religiøs Udvikling, maae de høre til et eller andet af de givne Religionsamfund, som Staten anerkjender og sætter sit Stempel paa.

Hvad nu Eden angaaer, har jeg en anden Gang i Forbigaaende udtalt mig derover. Eden er en Form som Retsordenen bruger, og det maa tilkomme den, der ordner Retten og dens Instituter her i Landet, at foreskrive en saadan Form for Eden, der passer til den religiøse Forskjellighed, der udvikler sig i Landet. Man kan ikke sætte Eden først og saa sige: „Vi maae opdrage Borgerne saaledes, at de alle kunne aflægge Ed, enten Ed med Forudsætning af Troen paa Treenheden eller Ed med Forudsætning af Troen paa Jehova.“ Denne Vej kan man ikke gaae, og denne Vej har man selv heri Landet ikke gaaet; thi, uagtet man har holdt sig inden et vist givet Omraade, har man dog, naar der kom andre Religionspartier, maattet for dem modificere Eden efter deres Bekjendelses Beskaffenhed, og da man først havde givet de mähriske Brødre Afgang her i Landet, kunde man ikke sige, at de maatte faae en saadan Underviisning, at de kunde aflægge den tidligere foreskrevne Ed, men man maatte foreskrive en Edsformular, som passede for dem, og faae vi Dvækere her i Landet, maa der ogsaa gives en Edsformular for dem, ligesom man i England, hvor man har Dvækere, har maattet finde en Formular, hvorunder de kunne give deres Forsikringer, saa det har samme Betydning som Eden. Man maa først sige, der er givet dem frit Raaderum for den religiøse Underviisning, og derefter maa man bestemme en Edsformular